



A fáraó álma I.

Árkossy István

Időutazás

Műhelynapló
egy képsorozatról



Árkossy István

(1943, Kolozsvár) festő-
művész, grafikus, Budapest-
él, Szolnay Sándor-díjas

Értelem vagy érzelem? A műteremtés különleges világának igen régóta vibráló kérdése, amihez pszichoanalitikus szemüvegen át közelítve feltűnik, hogy az alkotás minden dogmán túl a teremtő személyiség tarka színárnyalatainak gyümölcse a racionalitás és az irracionalitás szélső pólusai közé kifeszített fonál valamely pontján. Öreg dilemma ez a mulandóság évszázados palettáján, hiszen még a reneszánszban, amikor a műveltség már önmagában is értéket testesített meg, Michelangelo kijelentette: „a művész az agyával fest”. Majd a későbbi korstílusok ettől merőben elrugaskodva igencsak meglepően fogalmaztak, mondván: „mindent felejts el festés közben, amit addig megtanultál”. Messze áll ez utóbbi kinyilatkoztatás attól az elsőként elhangzott leonardói gondolattól is, miszerint „a művészet tudomány”, ahol a mű csak a kellő

háttér- és részismeretek elsajátítása révén nyerheti el valódi értékhordozó minőségét. Ezzel tehát világossá válik, hogy az élet valóságtartalmának és a művészet látvány-, valamint illúzióteremtő képességének eredői észrevehetően egymásnak feszülnek. A változó korizlések pedig hol az egyik mellé soroltak be, hol szembe fordultak vele, ezért aztán a néző, a gyűjtő, a megrendelő is merőben más-más igényeket támasztott a művek alkotóival szemben.

Az időkép fogalma látszatra akár azt is sugallhatja, mintha a mulandóság valamiképpen mégiscsak megállítható lehetne sík felületen vagy plasztikus formákban kellő ihletésű művészi fortélyokkal, már, ha sikerül vizuális hálóba fogni a látomásokat és a megélt tapasztalatokat. Képzelet és valóság dialógusa lehet ez. Vajon így békül egymással az érzelem és az

értelem, s járhat a folyamat végül is valódi sikerrel?

Amikor felötlött bennem annak gondolata, hogy a reneszánsz nagymesterek arcképcsarnokának megfestése után, és a múlt számomra mindenkor vonzó világában megtett szellemi kalandozások során szerzett némi tapasztalatokkal felruházva ismét egy olyan területre merészkedjek, ami hasonlóképpen „idő-illatú”, újból kitárult előttem az Időkapu, én pedig örömmel beléptem rajta. A tudott és a tudatalatti kettőse egyidejűleg sarkallt, hogy gondolataimat a letűnt idők egykor volt díszletei elé invitáljam, hiszen gyakori szójárás: a történelem ismétli önmagát, mi pedig hajlamosak lettünk vajmi keveset okulni példáiból. Innen kiindulva éreztem esélyt, hogy az egykori tartalmak a szimbólumok prizmáján kivetítve némileg akár új értelmezést is nyerhetnek. Csak fel kellett gondolatban lapozni az események időrendi példatárát, ami gazdagságát tekintve kétségtelenül: kimeríthetetlen. Aztán, amint a kerék forogni kezdett munka közben, a műművet teremtett a maga mentében, ahogyan az az életben is történik: szülő gyermeket, majd ő újabb és újabb gyermeket hoz a világra, bomlik a lét fonala egyre tovább, az eseménysor pedig fut a saját sorsvonalán. Másként szólva: úgy fakad kép is a képből, miként a történelmi események indái hajtanak ki egymásból, a világ tán előre megírt grandiózus oratóriumának hangjaira.

Az utóbbi évben elkészült, és 2020 tavaszán a Kolozsvári Művészeti Múzeum Bánffy-palotai termeiben első alkalommal nyilvánosság elé kerülő húsz darab, százszor száz centiméteres

vászon pedig arra hivatott, hogy osztozzon az egykori történések képnyelven előadható eseménysorán, az egyiptomi óriásdinasztiák kihasználásának példájától kezdve, egészen felpörgött korunk *Start* címmel jelzett, mindennapjainkat átszövő versenyszelleméig. S idővel, ahogy egyre terült a festék, formát öltöttek a különféle idézetek: az inkvizíció motívumai vörös-zöld komplementer színekkel; „Néror, az örült”, ahogy felgyújtja Rómát; Mátyás után Mohács, a bukás erjedő folyamatának érzetével; Savonarola szellemi és testi lángolása; Jeanne d’Arc nemzeti hősként üdvözült fehér példája; a gépek vörösbe ágyazott forradalma; vagy a mindent feketébe öltöztető háború krónikusan visszatérő szelleme mellett, Szent István színtiszta alakja. A tárgykor képkeretbe foglalt tartalma időben lezáratlan, az összeállítás nyitott, ezzel biztosítva a lehetőséget, hogy történelmi áthallású motívumokkal felruházottan bármikor újabb festmény léphessen be a már meglévők sorába, tovább gazdagítva a ciklust. A vizuális megoldási rendszert szemlélve, formaépítkezési sajátosságként megállapítható a rajzi elem dominanciája, a tiszta vonalak által körbehatárolt színfelületek pontos megjelenítése, a tartalom szimbolikus üzenetének szándéka és az expresszív képalkotás. Eltérően az irodalomtól, ahol a szöveg minden esetleges áthallás mellett is csak a leírt formában olvasható, a képek világában ez a kötöttség többnyire fellazul, a motívum egzakt vizuális határain túl is képes érzelmeket kiváltani az értelmi skála többrétűségének lehetőségei által.

Budapest, 2020. január 3.